

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegraful ese de două ori pre septembra: Duminică și Joi. — Prenumeratia se face în Sabiu la expeditorul foiegi pre afară la c. r. poste cu bani și prin scrisori francate, adresate către expeditor. Pretul prenumeratii pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumătate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 83. ANUL XIX.

Sabiu, in 17/29 Octombrie 1871.

tră celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. ierà pre o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru prime, și tieri străine pre anu 12 $\frac{1}{2}$ anu 6 fl. Inseratele se plătesc pentru întâia óra cu 7 fl. er. sirul, pentru a doua óre cu 3 $\frac{1}{2}$ fl. er. și pentru a treia repetare cu 3 $\frac{1}{2}$ fl. v. a.

Nr. paroch. 30. 1871.

Provocare.

On. p. t. parinti de religiunea gr. or., cari au fice la ori-ce scola, sia publica, sia privata, și monastirésca in Sabiu, suntu positi prin acéstea, că se binevoiesc a aretă la subscrișulu Oficiu parochiale (Strat'a Macelarilor nr. 98.) numele și locuintă a scielorule sele, precum și scolă, carea o cercetăză asele, că astfel Oficiul parochiale se se pótă ingrijit pantru crescerea și cultivarea loru in investiția creștină.

Sabiu in 14 Octobre 1871.

Oficiul parochiale gr. or.
din cetatea Sabiului.

Evenimente politice.

Cris' a ce avé sa se resolva in consiliul ministeriale, despre care amintirau si noi, s'a resolvit, si după cum vedem din scirile ce ni vinu dela Viena, in favorea reichsratistilor si in favorea boemilor, cari pretindeau a li se reconoște dreptul de statu alu tierilor loru. Ministeriul cislaitan se dice ca si-a datu in corpore demisunue. Va sa dica in urma rezolvării unei crise de drept de statu urmăza un'a ministeriale. Cu toate acestea bucur'u intre nemti e mare in launtrul monarhiei si afară de monarhia.

In acestu tempu cându luptele si festivitătile nemtiesci de simpatia din toate părțile devinu totu mai numerose, pare că unu nou tipetu de durere aparține unui articolu s a s e s c u din Brasovu in „N. f. Pr.“, in care pretins'a avantgarda a culturii apusene, sasii, se vedu strimtorati in drepturile si averea loru (?) de către români si unguri. Acestu articolu mai e si preambululu deciderei unui procesu indelungat in scaune românesci si sassesci, preambulu ce merita atenția tutroru românilor!

Spre sciinti'a congresului pressei române in Bucuresci.

Cu bucuria amu cételu inca cea dintăiu scire despre acestu congresu alu pressei nationali române. Amu dorí, ca déca nu potemu participa la densulu, celu putinu sa ni se plinăscă un'a din aspiratiunile noastre: sinceritatea pressei către causele nationali.

Cătu privesce amintirea despre șuritorii pressei dincöci de Carpati amu si dorit u nu fia sa datu uitărei, Ioanu Baracu translatorulu magistratul din Brasovu, carele pre la anulu 1830 a inceputu publicistică nostra de aici cu edarea „fóie Duminecei“, carea apoi fu inlocuita si desvoltata in „Gazeta Transilvaniei“.

Confiniele militari.

Revolt'a Ogulinu-Racovitană ne trage atenția asupr'a confinielor militari.

Institutulu se parasesce si după § 65 alu art. de lege 30 din anulu 1868 sa se unescă acele comune militare — atât in privintă legislatorica catu si administrativa si judiciale cu Croati'a, si Slavoni'a — asemenea si Dalmati'a, cest'a din urma sa-si dea inse in acesta afacere parerea.

Acelu institutu era basatu in plenitudinea monarhului, in urmă cărei'a elu potea cladi in confinie fortarete si institute militaresci si le potea administră in potestate militară nemarginita si singuru — prin organele sele de resbelu si militaresci.

In instituția nouă s'au consolideru si o proprietate de totu deosebita a acestoru comune. Comuniunea casnică.

Acestu obiceinu naționalu s'a pusu sub scutul statutului organizatoriu. Sub consortii casei se intielegeau toate acele persoane masculine si feminine, betrâne si tinere, care se conscriban că membri a unei case si se considerau că familia de casa.

Granitierii militari capaci de servitul si alegu pre tat'a de casa si totu ce agonisescu acel'a in comununea economia se tiene de bunul comunu alu casei, din care se acopere spesele casei si subsistintă tuturoru membrilor familiei. Unu furtu comis de unu membru in cercul acestui comuniunei se pedepsea deci după § 736 alu legei penale militaresci numai la cererea capului casei. Acesta are a dă, consortioru socală, incheia contracte funduarie numai cu contielegerea tuturoru membrilor (sau a majoritătiei), cari au ajunsu alu 18 anu alu etătiei. Bunuri comone se poleau vindre si hipoteca numai cându tota comuniunea casnică majoră si dă parerea in siedintă de raportu a companiei, despre care lucru se luă protocolu. Dupa o ordinatiune din 11 Iuliu 1821 nu erau nici chiar neguifatori si industriasi dispensati de considerarea acestei prescrieri cu privinta la atari afaceri.

Déoa toti membrii familiei (sau majoritatea) partea barbatescă si femeiescă, dela 18 ani in susu au consentit la acele intreprinderi momentosă, mai era inca necesaria aprobarea sau intarirea comandei regimentului respectivu. Afara de aceea era consu sia-cărui granitieru, după implinirea obligamintelor casnice si militaresci, a-si castigă si afară de casa ce-va pentru sine; de asemenea avea dreptulu sia-care a pretinde o odaia deosebita de dormitul etc. Prin urmare granitierulu potea agonisi pentru sine, bani si vite, insa nu i era consu a portă o economia deosebita afară de comuniune. De asemenea elu debuiá sau sa contopescă vre-o ereditate in realitate in bonurile comune sau sa o venda in restempu de doi ani pentru sine.

Dela alu 20 anu alu etătiei incepe pentru toti membrii barbatesci obligamentulu de a face servitie militaresci, care constau in veghiarea si sperarea confinielor tierii, sustinerea securitatii interne si in obligamentulu de a face servitie in tempu de resbelu la cererea expresa a monarhului, si afară de tiéra. Cu etatea anumita granitierulu trece in bataliunea a 3-a si la erolare.

Si soldatulu granitieru e supusu sarcinilor comunali.

Cele reproduce pâna aci dovedescu, ca servitie si obligamintele granitierului erau destul de grele. Libertatea personale si economică era pre deplinu legata.

Intr'aceea cei mai putinu membri pretinuiau a-cestu bonuri demne de existență omeneșca, beneficiele impreunate cu libertatea loru te primeau cu o placere mai mare decât era necesariu. Ei si traiau, e evident, in impregiurări cu multu mai favorabile, mai regulate, la care lucru au contribuitu celu mai multu disciplina cea strictă a administratiunei militaresci, decât provincialistii din vecinătate, care se bucurau de administratiunea civile. Se portă grigia de trebile justitiare, sanitare si instructiunii; nici unu granitieru nu era espusu lipselor de nutrementu si preste totu lipsei fără ajutoriu.

Acesta pagina e aproape cea mai frumosă in istoria armatei, caci sporescu in saptă civilisatorice.

Arealul de padure constă in confiniile militare cam din 1,625.945 jugere, dintre care spre e. regimentulu conf. Licanenu ave 116,676, regim. Otocanu 208,265 jugere, regim. Ogulinu 82,978 jugere etc. Regimentulu banatianu român avea 368,502 jugere de padure. Din contra regiunee cea mare are numai 31,034 jugere de padure, care suntu ale alodiu lui său comunei.

In impregiurăriile descrise jace caușa de agitatori neconscientiosi si naționali fanatici potu astazi revoluția astă de usitor pre granitieri.

Ordinea militară sa se disolve, padurile viu deci după lege in posesiunea posesorilor de mai înainte a. e. erarii militari. Consorție arendéza să cumpere complexe mari de padure si granitierul i tema ca va perde nu numai usufructul ci chiar si dreptul possessionariu; se teme mai de departe a intra într-o nouă legatura, care poate ca va vădemă obiceiuri naționale si va basă suprematia ungureșca. Astă sunta a se consideră cestioni ecconomici si naționale de existență si pre lângă tota criză, pre lângă necesitatea trecerii in administratiunea civile si libertatea personale, pre lângă dotatiunea cu pamant comunul etc au eruptu turburi si spiritele remanu iritate in modu nelinișitoriu.

Cum s'ară poate delatură nelinișcirea?

Se scia ca din partea organelor regimului, din partea ministeriului de resbelu si ministeriului terrei s'au luat destule măsuri bune, in deosebi aceea ca institutu se disolve cu darabulu astă dieindu; insa s'ară poate luă măsuri si mai bune, precum înființarea de institute agronomice in favorul granitierilor; in modul ca pudurile regimentului sa se predea unui consorțiu de comone, pre lângă susținerea politiei de padure de pâna acum si pro lângă prefigerea unui modu rationale de economia. Sa se înființeze institute de creditu funduarie etc. si organele pressei de acolo si clerul sa capaciteze poporul.

In zadară cautam in legile ungureșci regnarea acestor relații. La tota intemperie respectivii voru sperări despre aceste mai multe de cău noi, insa ceea ce si acesta nu cunoscu bine, acesta îngrenăza procederea regimului si multe secrete oficiale aruncă umbre negre preste acesta a facere momentosă a imperiului.

Adunarea generale

a desparțimentului clujeanu alu Asociatiunii pentru literatură si cultură a poporului român.

Adunarea s'a tenu in 8 si 9 a le carentei in comuna Milasiliu-mare. Dupa servitul divinu s'au adunat numerosi membri in casă scolii si fiindu ca presiedintele era absentu s'au alesu protopopul gr. cat. din Clusiu Gavriile Popu pentru ducerea presidiului.

Secretariul desparțimentului Iosifu Popu ceti, după ce deschise pres. siedintă, raportul comitetului, din care se vede ca in anul primu a incurzu 800 fl. in casă a asociației si numerul membrilor fondatori s'a mai immulit cu Anania Popu si Daniilu Galu, cari depusera căte 200 fl. Din banii acesta parteau competenta s'a tramis la comitetul centralu alu Asociatiunii; ierà cu 60 fl. remas s'au cumpărat cărti pentru scolari seraci. Afara de aceste s'au mai datu patru stipendie la patru invetitori, cari s'au destinsu mai multu la esențiale din vîră trecuta.

Dupa acestu raportu a cétu secret. Iosifu Popu unu statutu despre educatiunea poporului român si progresarea ei in cei dieci ani din urmă; altu membru despre lipsele intelectuale ale educatiunei poporului român din Câmpia.

Georgiu Vităzu supune îngrijirei despartimentului convictulu ce era sa se înființeze in Blasius pentru tinerii din tienotulu Faragaului si după darea societăților depune si capitalul adunat spre acestu scop.

Cu privire la înființarea universității in Clusiu propune Petru Nemesiu, că despartimentele si Asociatiunea sa-si dea tota silintă spre a mijloți

dela regim, că din considerația la numerositatea cea mare a românilor, limbă romana să se introducă că limba de propunere și să se înșințeze catedre române. — Ambe propunerile sa concredu comisiiunei.

A dôa dî raportea comisiiunea ca despartimentulu are preste 300 membri și ca din banii ce incurgu se voru cumpără pre anul viitoru tabele de parate pentru scôle serace. Mai departe se primesce propunerea lui Vitezou cum a facutu densulu; cu privire la a lui Nemesiu s'a decisu că despartimentulu sa róge pre comitetulu central, sa faca cele de lipsa in objectulu respectivu si sa caute a castigá pre regim in intielesulu propunerei.

Cu acésta s'au încheiatu adunarea generale, carea inse a influențiatu asiá de tare asupr'a poporului in élu unu agricultor anume Constantin Mărișiu a depusu 200 fl. numai de cătu spre a poté trece in sirulu membrilor fundatori.

Aceste le scótemu din „Kelet“, care încheia cu esprimarea dorintei că sa aiba adunarea fruptele necesarie pentru educatiunea poporale cea remasa atât de mulu inapoi. Totu acésta postimur si noi si ne esprimam si bucuria pentru cele ce vedem ca s'au petrecutu in adunare; ne dor e inse ca pâna si fapte de aceste, care este de lipsa sa fia cunoscute publiculi românu, sa le astâmu mai intâiu in foile magiare si numai dupa acelea sa le împartas' mu publicului nostru. Acésta va se dica indiferentismu in gradu ne mai auditu.

Dela reuniiunea sodalilor români.

Dumineca trecuta s'au reinceputu ierasi, dupa o intrerupere mai indelungata, prelegerile publice, cari de aci incolo se voru tiené in fia-care Dumineca la 4 ore dupa amédi in localulu reuniiunei. In prelegera de Dumineca tienuta de presiedinte N. Cristea, s'a vorbitu despre „inflantia drumurilor de feru asupr'a industriei din patria nostra.“ Vorbitoriu a aratatu starea industriei pâna la venirea libertatii industriei (Gewerbefreiheit), prejudecările si daunele ce au urmatu din ingradirea industriilor in triburi (Zünste). Dupa aceea a adusu inainte posibilitatile urmande din industri'a cea nedesvoltata inca la noi si din concurentia cea mare a industriei din afara cându voru alergá locomotivele crucisii si curmedisii prin tiéra. A venit uinsa indata si asupr'a isvorului concurentiei din afara si adeca a aratatu ca acesta constă din: 1) multiamirea cu castigu mai putienu dela unu obiectu si 2) capitalurile streine.

In contr'a capitalului strainu cu deosebire este grea lupta acolo unde nu este capitalu de locu. Pentru

noi cari suntemu la isvorele industriei, adeca acolo unde se produc productele crude ne stau la dispusetiune alte impregiurări favorabil, prin cari dupa opintire de vre-o căli-va anu amu poté invinge greutătile si amenintările ce ni le face concurint'a din afara. Aceste impregiurări suntu situatiunea locale, carea pote sa aiba cu pretiu originală mai târziu productele crude din cari sa se faca productele de manufatura, daru nu cum se intempla acum cându productele trecu prin două trei mâni, pâna sa devina manufatura si prin alte trei patru mâni, pâna sa capetâmu noi productul ca manufacturer inapoi. Cându manufaturele s'ară face aici aru poté si si cu trei patru pretiuri mai estine si totu sa sia si castigu la fabricatiunea loru. Prin acésta se pune capetu concurintei din afara, carea si cauta alte piatie in casuri de aceste. Eata una impregiurare favorable, carea mai departe face că intreprinderile industriali din tiéra sa prospereze si fiindca avemu in târziu pările cämpuri deschise pentru depunerea fabricatorului, acum cându prin drumulu de feru comunicatiunea va fi mai inlesnita, prosperarea acésta sa ajute si prosperării capitalurilor. Dealtintrea pentru capitaluri avemu si asociatiunile mari si mici, seu in mare seu micu. In mare suntu bâncile de credite, reuniunile si alte de felul acesta. In micu suntu asociatiunile procuratorilor insisi asiá incătu sa fia capabili pentru intreprinderi mai mari.

Dupa desfăsuriarea acestor'a arata ca numai pentru acei indiferenti si pentru acei ce stăruiesc pre lângă obiceiurile cele vechi pote sa existe temeri, ca ce va aduce drumulu de feru, temeri, ce era si in alte pările in ajunul deschiderel drumurilor de feru, daru cari nu s'au adeveritu nici decum. Din contra s'au radicatu industria si pre lângă acéste negoziu si agricultura, ceea ce si la noi asiá va avea sa urmeze!

Propunerea nu se face in tonu oratoricu, ci mai multu in tonu conversativu si in uno limbajui pre cătu se poate popularu, pentru că ascultatorii sa-lu pote urmari.

Speram ca continuarea prelegerilor va fi cercetata cu interesu viu de membrii ordinari si extraordianari in decursulu sessionei presente.

Mai speram ca cu invetiacciile români respanditi in târziu pările inca se va poté incepe călul putienu instruirea in religiune si pre cătu ni voru servi poteri cele putiene de cari disponem si in alte cunoscintie folositorie. Sa ajute Domnul!

Sabiu, in diu'a S. Ap. Tom'a*) 1871.

E pre constatatu, ca nu e nimic'a mai usior decat a calumnii, si nimic'a mai greu, decat a se cunosc pre sine insusi; — petrunu de acestea adeverori — morturisescu — nu m'a surprinsu nici pre de parte, ca „unu membru (recte pseudomembru) alu sinodului prot. din tractulu Mercurei“ a avut nerusinat'a frunte a traversa in nr. 78 alu „Tel. Rom.“ intréga decurgerea a actului alegerei do protopopu, severita in 23 Sept. a. c. in opidulu Mercurea, — a vomá in contr'a persoanei subscri-sului cele mai infame calumnii, si orbitu de patimi, cu o cetezantia órba, — digna de unu omu desbracatu de totu similiu de onore, — a apostrofá intregu tractulu prot. alu Mercurei cu dejositorele epitele: „n'itatu de D dieu si de ómeni, si incarcatu de pecate“;

Nu m'a surprinsu — dicu — pentru ca cettindu acelu pamphletu spuscatu, amu disu in mine: „Deca incepsu 12 Apostoli s'a aratatu unul, pre care lumea crestina si astazi lu numescu Tom'a necredinciosulu, pentru ca nu a credutu ce nu a vedutu, pentru ce sa nu se fia aratatu si intre cei ce au asistat la actulu de alegere din cestiu, si a căroru numeru a trecutu preste numeroul de 100 — dicu — pentru ce sa nu se fia aratatu si intre acesti'a unu Tom'a, nu necredinciosu, ci mincinosu! unu Tom'a, care sa nu creda nici co a vedutu, nici ce a auditu?

Dara pre lângă târziu acestea, dignitatea asiá adencu valomata a acelei corporatiuni, din care avu onore a face si eu parte, datorint'a sacra de a-mi salvă cele mai scumpe tesaure pre lume — onoreea si reputatiunea, in fine stim'a cea nemarginita, ce amu avutu si voiu ave totu-déun'a cătra clerulu românu preste totu, — mi impunu imperiosu, a-mi radicá vocea de aperare in contr'a nerusinatelor atacuri a pamphletistului din nr. 78 alu „Te-legr. Rom.“

Că sa aiba on. publicu cetitoriu o oglinda si dela, despre cele petrecute in diu'a de 23 Sept. a. c. in Mercurea, mi iau permissiune a premite o scurta espunere a decurgerei actului de alegere din cestiu, trecendu preste cele premere actului deschiderei, si chiaru si despre actului deschiderei sindicului, demne de tota consideratiunea pentru atare actu si pentru venerandu parint'e asesoru conductoru, carele dupa servitul fatigiosu de 42 ani si-a luate „diu'a buna“ dela representantii protopopiatului.

Dupa cetera numelor si espunerea cuaclificarei

*) Adeca in 6 Oct. Noi amu primitu responsulu in diu'a de prejuios'a Par aschiava. R.

FOISIORA.

Machiavelu si Machiavelismulu.

(Urmare din nr. tr.)

Dupa ce amu espusu, intr'unu modu forte imperfectu, doctrinile lui Machiavelu aplicate la sistemulu constitutional, me voiu incercá acum a combate in pucine cuvinte, aceste doctrine cari dopamine, suntu proprie a justificá cele mai mari nelegiuri ale tiraniei, si a inlaturá sofismele cari se ascundu sub argumentele captiose intrebuintate de partizanii acestei scôle. Aru si prea greu de a discutá, in târziu profunditatea sea o materia atât de intinsa si anevoie de deslegat. Me voiu margini dura a atinge numai cestiuile la care pote dà locu acestu subiectu, abandonându solutiunea loru la luminele si petrunderea lectorului.

Si, mai intâiu, voiu observá ca din momentulu ce Machiavelu nu erige despotismulu in principiu, din momentulu ce elu condamna despotismulu ca unu reu, mi se pare ca scrierile sele nu trebuie sa aiba de tinta a propagá acestu reu, ci de alu vindecá. Astu-feliu procede mediculu, astu-feliu moralistulu. Machiavelismulu nu da nici unu locu in politic'a sea, nici moralei, nici religiunei, nici dreptului; elu nu are in gura de cătu doué cuvinte: fortia si violenia. Deca Machiavelu s'ară si marginitu in sistemulu seu, a dice ca violentia jocă unu mare rol in afacerile omenesci, ca dibaci'a este o calitate necesaria pentru unu omu de statu, aru si disu unu adeveru care nu are trebuinta sa fia demonstrat; cându inca elu erige violentia in principiu, violenia in maxim'a de governare, cându nu tiene séma in calculele sele, de nici-un'a din legile umanitatii, codulu tiraniei nu

mai este atunci de cătu codulu brutei, căci si dobitoclele suntu poternice si dibace; si intre ele nu exista altu dreptu de cătu acel'a alu fortiei brutale! Nu credu inca, o mai repetu, că fatalismulu lui Machiavelu sa mérge pâna acolo, de ore-ce elu recunoște existint'a binelui si a reului. Principiul lui Machiavelu este ca une-ori binele pote rezulta din reu; prin urmare, suveranulu are dreptulu sa violeze juramintele sele; elu pote versá in siru sângelui omenescu, spre a pune mân'a pre potere seu spre a se mantiené; elu pote returná târziu legile, si dilapidá financele, pote corumpe, compri si lovi neincetatu si fara crutiare. Nu vedu inca Machiavelistii ca forța este numai unu accidentu in mersulu societatilor regulate, si ca chiaru guvernele cele mai arbitrarie suntu obligate la cautá sanctiunea loru in nisice consideratiuni cu totul straine teoriilorloru forței?

Noi credem ca fundamentulu dreptului este moral'a, a cărei'a precepte nu suntu nici dubiose, nici obscure, pentru ca ele suntu scrise cu caracter luminos in târziu regionile si in consilientia omului. Dela acésta sorginte pura, trebuie sa decurgă târziu legile civili, politice, economice si internationale, ex eodem jure, sive ex eodem fonte, sive ex eodem principio. Aci se ivesce mai cu séma inconsecint'a doctrinei lui Machiavelu; elu admite pre de o parte religiunea, moral'a si dreptul in raporturile oménilorloru dintre densii, si calea in piciore târziu acestea reguli, cându e cestiuile de statu seu de principiu; intr'unu covantu, Machiavelu dice: „ca moral'a nu are nici unu amestecu in politica“. Elu permite monarcului aceea ce defineste supusul; saptele omenesci suntu pentru densulu crime seu virtutis; intru cătu saptoitorulu este slabu seu poternicu; dupa rangulu ce ocupă fiecare in societate. Nu s'a gândit inca acestu geniu poter-

nici, ca fără religiune, fără morală, fără justitia, nici o societate nu poate sa existe? Este ore de credutu ca supusul va observá juramintele sele, cându va vedea ca suveranulu înfrângé pre ale sele?... Ca elu va respectá legile, cându va sci ca acelu ce i le-a datu, le-a violat si le violéza in târziu dilele? Va hesita ore supusul pre calea violentiei, a corruptionei si a fraudei, cându va vedea ca urmează neincetatu o asemenea cale acel'a chiaru cari suntu insarcinati sa-lu conduca? Noi credem ca fia-care usurpatione a principelui in domeniul lucrului publicu, autorisa o infractiune de aceea-si natura in sfera actiunii supusilor; ca din fia-care perfida politica, se nasce o perfida sociale; ca fie-care violentia de susu, legitimiza o violentia de josu. Principiul nu potu face dura aceea ce reprobă moral'a privata; acésta este conclusiunea mea, ea este formale? Cătu pentru argumentulu ca adesea binele resulta din reu, sprinținitu pre exemplulu onoru ómeni mari, cari prin acte severite cu violarea legilorloru, au datu pace tieriei loru une-ori chiaru si gloria voiu respunde mai intâiu ca nu e nici cum demonstratu ca acei ómeni audaci si lovi neincetatu mai multu bine de cătu reu; mijlocele de măntuire pre cari le-au adus ei, nu desdaunéa umanitatea de germanii de dissolutiune ce au introdusu in lume. Anarchia este adesea mai pucinu funesta pentru unu statu, de cătu mai multi ani pentru unu despotismu tacutu!

Machiavelu admira ómenii cei mari, noi inca admiram si mai multu inca institutionile cele mari! Eu cred ca pentru că sa fia fericite, poporele au mai pucinu trebuinta de ómeni mari, de cătu de ómeni virtuosi si integri. Nu exista nici o indoiela ca libertatea are furtunile si vijeliele ei; ca se voru comite totu-dé-un'a multe crime in numele

tinei a singurălicilor aspiranti — după atestatele produse — s'a amintit din on'a parte : ca aru fi fostu de dorit, că sa se sia fostu fipsatua înainte de scrierea concursului emolumentele alegendului protopopu, căci atunci s'arū si insinuatu mai multi concurrenti.⁴

La acestea obțienindu cuventul amu disu : ca asemenea a-siu si dorit u si eu, insa de vreme ce aceea nu s'a facut, si a se suplini e imposibilu, căci nu cade in sfra de activitate a sinodului, — nu ne remane alta, decât că : „sinodul sa enuntia că dorintă, ca va fipsa pre sem'a alegendului protopopu unu salariu de preste 600 fl. v. a., si ca membrii sinodali iau asupra-si obligamentul moralu a conlucră in directiunea acestă; amu indigitatu mai departe insusi si modalitatea conlucrarei. — Propunerea acestă complata prin deputatul B. „ca sum'a salariului sa se fipseze cu 1200 fl. v. a — s'a primitu de intregu sinodul intre cele mai vii manifestari de placere. — Rogu deci pre on. publicu cetitoru sa judece acum : deca propunerea de mai susu se poate numi „plastica“? — Dara sa lasam pre unu momentu, ca ea e plastica, si ca prin urmare aru si avutu motivu mai multi membri ai sinodului a o combatte in modu platoniu — precum se afirma, — sa-mi sia permisu a intrebă pre vitézulu raportore : ca cei multi, ca ii s'au sculatu, că sa o combata, prin ce, si prin cine au fostu impedeceati? cui i s'a denegatu dreptul de vorbire? — Déca sta, dle raportore! ca esti membru alu sinodului? pentru ce nu si avutu atunci curagiul a-ti areta viteză? Nu ai facutu acestă, intăi pentru ca nu ai avutu ce combate, si a dou'a pentru ca advocatul ti-a fostu remas la Sabiuu, fără de care nu esti capace a-ti deschide gur'a, si pentru ca că omu alu intuneculug fagi de lumina si adeveru. Te ai imbracatu in pene straine — de uliu, — si asiā ai trebuitu sa te ascundi că nou paltronu sub masc'a anonimitătiei. (!!! bravo!!! — R.) —

Totu in decursulu espunerilor de mai susu — despre salariul prot. — amu atinsu si sörtea preotiloru preste totu. — Amu accentuatu aceea ce voiu accentua totu-déun'a : ca trebue sa ne stradu imu cutotii, că sa facem u salarie fipse pentru toti preotii, sa-i aducem u instare că aici a sa nu fia siliti a trai, că din „cerstiu“ că din mil'a unui a si altui a, că asiā sa-i scutimo din căte si mai căte invinuiri drepte si nedrepte sa nu le mai pôta dice nimenea pentru totu nimirile „a belescu poporul.“

Suntu gal'a a recunoscere, ca expresiunea „de belescu“ nu e de totu parlamentara, (Cam asiā

e. R.) d'a ast'a o concedu, cetezu insa a afirmă cu tota positivitate, ca numai unu omu reu la susetu si desbracatu de totu simtiu bunu, pote publica in lume, ca a-si si apostrofatu pre statul preotiescu ca „belescu poporul“; Numai unu spiritu perversu e capace a descoperi in cuvintele acestea, chiaru si numai o umbra de intențiune de a valamă statul protopresbiterale său preotiescu preste totu;

Se trecrem acum la punctul principalu, la adeverat'a buba a pamfletistului :

Dupa ce si-a finit referintele comitetului protopresbiterale referad'a sea despre qualificatiunea aspirantilor, s'a facutu adeverat'u obiectiunea : „es nu toti concurrentii aru posede calitatile precise in concursu, si anume: absolvirea gimnasiului si esamenul de maturitate, si ca unii că acesta aru trebui eschisi dela candidatura, spre care scopu din urma s'a propus alegerea unei comissioni „censuratore“, că primul vorbitoriu asupra acestui incidente, ni amu declaratu in contr'a alegerei comissionei censuratore, nu numai din punctu de vedere alu economisarei de tempu, ci si pentru ca o amu astfel de superflua, de vreme ce comitetul prot. a superat deja cestiunea prin cele espuse de referintele seu in audiulu intregului sinodu, superflua mai departe si pentru acea, pentru ca fiesce-care membru sinodalu e indreptatul a-si da votolu seu dupa cum i va dicta consinti'a sea fără cea mai mica restrinzione; — in esertiarea libera a acestui dreptu, membrii sinodului nu potu si impedeceati nici insusi prin conditiunile cuprinse in concursulu escrisul de comitetul prot., căci nu acesta sta preste sinod, ci vice versa, si ca dispositiune datatorie de mesura in privint'a qualificatiunilor singurălicilor aspiranti, — e cea cuprinsa in §. 53. din stat. org. In espunerile ulteriori despre qualificatiune amu disu, ce pre temejuu esperintieloru de totu dilele, voiu dice si sustineea totu-dé-un'a: ca dupa mine — qualificatiunea e dupla, practica si teoretica, si ea stându cea din urma isolata iera cea dintâi plina de rezultate si inca rezultate stralucite, — suntu totu-dé-un'a inclinata a preferi pre cea din urma; ca asiā si rostitu cuvintele acestea fără comentariu, e — linu disu — unu nesdeveru; Le-amu comentat, si inca nu numai cu motive ci si cu exemple generali, si 'mi vine a crede, ca déca se va si intemplat intru adeveru in privint'a acest'a vr'o neinteligere, mai nu pote fi alta, de cău, pentru ca, — departe de ori-ce cugetu a vatamă pre cine-va, — amu intrelasatu a esclamă: „Uti figura T. docet;“

Amu afirmatu, ce sustine si acum: „ca cându e vorba de alegerea protopopului, eu pre esamenul de maturitate si mpla, facia cu meritile castigate pre terenul bisericescu seu scolaru de unulu seu

altu aspirante, sia si fără esamenul de maturitate, — nu dau nimic'a;“

Si că sa fiu deplină intielesu, ca o. publicu cetitoru sa scia si aceea, pentru ce amu combatutu qualificatiunea teoretica si mpla, me vedu provocat a espune cu aceasta ocazie si aceea ce in Mercurea amu disu; cau'a e urmalorea:

Intre cei ce au concursu se astau de facia doi insi, carii — vedi domne — pre temejuu testiomniul de maturitate, unul si de absolvirea drepturilor, — fără batere o dl de servitul bisericescu seu scolasticu, de merite nici vorba, — si totu-si aspirau ca se vina in ternariu, ba nu numai aspirau, ci pretindeau acestă;

Amu cunoscutu si cunoscu pre ambi, unulu notariu comunale, scia ce-va cantă in biserică, — cel'a-laltu bine-cunoscotu o. redactiuni a „Tel. R.“ dora in tota vieti lui nici gur'a in biserică nu si-a deschis, este forte bine meritatu pre trotoarul si casanele Sabiuu, dara de biserică in genere, si de aferurile cele mai elementari, sa nu dicu ale unui diaconu, dara nici ale unui cetetiu in biserică, nici cea mai indepartata cunoscinta nu are.

Marturisescu ca cunosecendu acesta amu privit de insulta o astu-feliu de aspiratione cetezata.

Ca numai 10—15 ani de servitul ca invetitoriu seu preotu nu qualifica pre cine-va pentru unu postu de protopresbiteru, — are reportare tota dreptatea, dara tocmai pentru acestă aru si trebuitu sa nu ignorede, ca totu in acestu intielesu s'a vorbitu si despre esamenele de maturitate. — Altu-cum vine de insemnat ca lucru nu sta tocmai asia precum afirma reportarile; — Nu e adeveru ca cei ce au obtinutu majoritatea voturilor in Mercurea aru avea numai servitul de 10—15 ani.

Lucru principalu e, ca toti trei candidati, cati au intrat in ternariu: asesorele cons. Lazaru cu parochulu Predoviciu si directorele de scole Stoică — ce nu se poate nega — nici unul din acesti a nu are esamenul de maturitate, — totu-si fia-carea a ratatu in servitul loru de pana acum, in gradu mai mare seu mai micu, — probe de capacitate nedisputavere.

Se dice mai departe, ca e lucru tare usior a fi invetitoriu bravu in scole poporale, seu preotu intr-o comună rurală, pentru ca spre asia ce-va nu se cere numai nezintinta si zelu.

Nu e dreptu, dle raportore, nu e tocmai asia usioru a fi invetitoriu seu parochu la sat, — precum ti inchipuesci, din contra, credu ca e cu multu mai usioru a fi notariu comunale seu tocmai si colaboratoru la „Tel. R.“

Nasuintia si zelu nu se recere numai dela in invetitori, si parochi sateni, ci si dela protopopu, si

seu, insa fatalismul politicu nu are astazi esistența. In stare actuala a moravurilor si a institutiunilor, despotismul a devenit impossibile; astazi ideele iera nu ömenii, potu asigură domnia libertătiei si a bunelor moravuri! Poporele suntu actualemente, arbitrii destinatelor loru; ele au destrusu si in fapta si in dreptu, privilegiile si aristocrati'a, si au stabilitu in principiu egalitatea si libertatea civilii; ele nu vedu astazi in cei ce guverna de cătu nisce simpli mandatari, si tenu la totu aceste legi, pentru ca au costatul multo sângue strubunilor loru! Poporele au asigurat drepturile loru politice prin constitutiuni. Dedati multu tempu arbitrarului, prin confusionea poterilor cari permitea principiloru a face legi tiranice si ale aplică intre unu modu despoticu, ele au despartit acese poteri prin linie constitutionali, cari nu potu si despartite, fără că totu corpulu politicu sa fie sdruncinat. Facia cu ideele civilisatiunei moderne, modulu celu mai practicu de a guverna, este astazi regimulu constitutionale; nimeni nu mai contesta acestă. Triumfului acestui sistem a cărui mecanism se poate combină in mai multe moduri, a fostu ca a sciutu a concilia ordinea cu libertatea, stabilitatea cu miscarea; a face că universalitatea cetățenilor sa pota participa la vieti politica.

Publicitatea fiindu esentia natiunilor libere, pres'a exercita in statu functionile politiei celei mai inalte; ea exprima trebuintele, traduce plângerile, denuncia abusurile si actele arbitrarie; ea constrigne la moralitate pre toti depositarii puterei, punendu-i fatia in fatia cu opinionea publica; intr-unu cuventu, ea da celui apesatu midiloculu de a se plânge si a fi sudit. — Ministru care aru urmă astazi preceptele Machiavelismului, nu aru stati nici unu la putere; monarchulu care aru pun-

in practica massimele contineante in tratatulu despre principie a lui Machiavelu, pre lângă ca aru aradică in contr'a sea reprobarea supusilor sei, aru si lovitu de proscriptiune si de lumea intręga.

Trecendo in revista doctrinele lui Machiavelu si a acolitiloru sei, amu vediutu idealulu principelui, astfelu precum si-slu forméza ei pentru realizarea scopurilor unui guvernul absolutu si egoisto. Sa ne incercămu acum si noi a descrie calitatile si virtutile principelui, astfelu precum lu creaaza constituutiile moderne, nascute din principiele revolutiunii francesc din 1789, si dorintele unui poporu liberu si independentu. Fia-mi permisu a invoca aci a priori, cuvintele sublimale ale lui Traianu adresaate către unu generalu care prima din mănu imperatorului investitoru si spad'a: „Primesce a-cesta spada spre a me aperă si a me sustine, pre cătu tempu volu guvernă precum se cuvine; iera de voi urmă alt-feliu, intore-o in contr'a meu si radice-mi vieti'a.“ Unu principie nu trebuie dara sa perda din vedere ca elu este facutu pentru iera, iera nu ier'a pentru densulu; ca fericirea poporului seu este unu depositu pretiosu; ca a abusa de acestu depositu sacru, aru si a comite cea mai mare din totu crimele; ca tient'a tacita veri-ce asociatiune civile, este de a asigură pre cătu se poate, mai cu multa egalitate, fia-cărui a din individii caro compunu, vieti'a, onoreea, subsistentia, libertatea, instructiunea, si in genere totu midilocale de scriere si de perfectibilitate. Unde espica binele publicu, unde incetează autoritatea legitima, acolo incepe usurpartionea si tirani'a. — Cu cătu principie va fi mai luminat, cu atât'a va simti mai bine legatur'a strinsa ce există intre fericirea poporului seu si fericirea sea propria. Elu scie ca iubirea

poporului este sprinbulu seu celu mai siguru, precum si slava sea cea mai stralucita.

Politica nu este altu ce-va, decât'a prudentia si justitia, adaptate obiectelor administratiunei publice si intereselor reciproce ale statelor. Adeverat'a politica este una din ramurile cele mai importante ale filosofiei, prin acestă chiaru ca ea are o influență directă asupra fericirei generale. Cându poterea principelui nu se intemeiează decât'a pre egoismu, pre erore, pre slabiciune, acestea totu se intrunesc spre a nabusi in anima sea ecuitatea, energi'a, luminele, religiunea si moral'a.

Rivalitatile, fraud'a, violența, defaimările precum vulgul le decoră cu titlu de politica profunda, nu constituie in sfra de politica, decât'a aceea ce suntu pentru vieti' ordinaria: invidi'a, falsitatea, fatiaricia si colomni'a.

Pentru că principalele sa nu sia jucaria celor ce guverna in numele seu, educatiunea sea trebuie sa incepe prin una cursu despre suferintele cele mai comune ale ömenilor, estrasu din istoria intima a tuturor poporelor. Si intradeveru, cum va petrunde elu ömenii vedindu-i totu-déun'a sub masca curțanilor? cum va cunoșce propriile sele defecție si slabiciuni, cându lingurirea nu-lu parasesc nici odata? — Principii trebuie dara sa invetea cunoscere, de ce tempuriu, ea lingurirea urmarește marirea, precum umbr'a urmaresc corpulu, si ca ea este opusa luminei. Astfelu, imperatorul Neron a fostu divinitat de Luchianu, si Domitianu prochiamat de Martialu: parintele poporului!

(Va urmă.)

înca dela celă din urmă în măsură cu multă mai mare, că dela cei dintâi. — După mine, fără năsuție, fără zel, totă pragătirea din școli ale unui protopopiu său ori căruia funcționar nu platesc o cępă degerată.

Cu aceea, ca să raro recere dela unu protopresbiteru că unu ce „sine qua non“ sa fie din spiritul tempului, și mai cu séma, precum vedo ea se explică acelu spiritu, — trebuie să marturisești, — (sie si cu pericol de a fi declarat de omu ruginitu) ca nu suntu deplinu intileștu, din contra, asiu dorî din totu susțelutu, ca vîtoriul protopopulu tractului M. sa fie multu de spiritul școliei și al bisericei, și mai pucinu din spiritul modernu al tempului. —

Ce privește în fine impunerea, ca asiu fi impus unu număr insemnatu de membri ai sinodului : ca să votizeze pre Predoviciu și Stoică, de căsă insamnézia după raportorele espunere parere „a impune“ are totă dreptatea ; — Nu negu, ca la întrebarea mai multoru membri sinodali, au spusu fără nici o rezerva : ca suntu pentru Pacurariu, Predoviciu și Stoică : — Me miru deci, cum de raportorele numesce numai pre cei din urmă, și nu și pre parintele Pacurariu, și ca asemenea nu face pomenire, despre cele ce amu exprimatu în privința și a acelor lăzii aspiranti, nefacându exceptiune nici insusi cu sine?

Regretez ca amu trebuitu să fiu și mai lungu în respunsu la o provocare că cea din cestiune. — Dara de că m'asuu fi lasatul a respondere la totă misericordia și tendențiositatea din atacul respectivu aru fi trebuitu să fiu și mai lungu. —

Incheiu acum'a cu acea incunoștiințare cătra respectivită și cătra o publicu cetitoru nepreocupat, ca alegerea din 23 Sept. a. c. s'a anulat, din ce motive? nu sciu, și în curențu se va scria alta alegere ; cei nemultamiti au destulă ocasiune a se pregăti și a face pre arena de luptă, că sa se afle și se reesa din urna barbatulu doritorilor, de care nimenea nu se va bucură mai multu, de cătu mine. — Me temu însă, ca atât'a vomu alege pâna vomu culege.

E. Macelariu, membru alu sin. prot.

Varietăți.

***(Necrologu) In 23 I. c. reposă în Domnul bravul invetiator din Poiană Ioan Maneagutiu, în etate de 25. ani. Această perdere o simtimu și o deplângem cu parintii și fratinii doiosi ai reposatului cu atât'a mai multu cu cătu este cunoscutu ca căte ostenele și spese costa crescerea unui tineru și ca ce lipsa mare are poporul român și în specie comun'a Poiană de invetatori. — Fia-i tineră usioră!

N. Univ. 1812/1871.

Publicații.

Institutul agronomicu — scol'a agricola — în Mediasiu se va deschide in prim'a Noemvre a. c.

Primirea scolarilor se face prin directorile scolelor agricole Dr. A. Salsfeld in Mediasiu, la care scolarii au a se anunță indata și a produce documentele ca :

1) au absolvat scol'a popurală cu succesu bunu,

2) au o etate celu pucinu de 16 ani,

3) in generale au prăsa în speciale agricole obișnuite la noi și,

4) ca au portare morale nevadmată.

Scolarii au a se supune unui esamenu de primire și suntu avisate stipendie de 120 fl. v. a. plativeră din casele nationale sasesci la finea anului 1871, pentru scolarii fără midilöce din cercurile Sabiului, Mercuriei, Sebesului, Orestiei, Nocrichului, Cincului-mare, Cohalmului și Sighișoarei și adeca pentru fia-care cercu căte unulu, despre a căroru distribuire va dispune cerculu respectivu.

Sabiul 18 Octomvre 1871

Dela universitatea națiunii sasesci.

(2-3)

Concursu.

Pentru ocuparea postului preotescu în vacanța parochială gr. orien. Cucerdea (Szekely Kotsard) scaunul Ariesului — protopopiatul Turdei. —

Redactoru respundietorul Nicolau Cristea

Cu acestu postu este impreunatul venitul urmatoru : Dela 80 fumuri români căte o ferdela de bucate, plugarii și morarii grau, — ceia-lalti cucurudiu.

Dela 22 fumuri vidue și tigani căte $\frac{1}{2}$ ferdela cucurudiu ; — dile de lucru 67. livadie de 5 caru de fenu, 2 jure de pamant aratoru ; — folosesc și cemeteriul, — cas'a parochială ingradita, poiat'a, — stol'a epatrafirului, — contributia și ecuivalentul se solvesc din partea eclesiei :

Doritorii de a ocupă acelaș parochia suntu poftiți a-si astern concursele sele, în sensul statutului organicu, pâna in 15 Noem : a. c. cătra sinodulu parochialu, și a le tramite sub-scrișul pâna la terminul preșiptu.

Agarbitiu 4 Octomvre 1871.

In contilegere cu comitetul parochialu.

Simeonu Popu Moldovanu.

(2-3) prot. gr. orient.

Concursu.

Devenindu vacantu postulu invetiatorescu, la scol'a elementara din parochia gr. or. Sincănoiu, protopresbiteratul Fagarasiului I, prin acestă se deschide concursu — cu terminu pâna la 25 Octomvre a. c. st. v.

Salariul anualu e, in bani 120 fl. v. a. cuartiru gratuitu, și lemne de incalditu.

Doritorii de a ocupă acelaș statinu, au a-si adresă concursele loru, bine instruite, la subscrisul pâna la terminul mai susu aratatu ; dovedindu, ca au absolvat cursul clericalu, și pedagogicu ; și ca sciu tipicul și cantările bisericesci.

Fagarasiu, 25 Septemvre 1871.

Petru Popescu,

(2-3) protopopu.

Concursu.

Pentru ocuparea statinu de invetiator la scol'a poporală gr. or. din comun'a Bosiorodu, se deschide concursu, cu terminu pâna in 1 Noemvre a. c.

Emolumentele suntu : 200 floreni in val. austriac, 10 ferdele bucate, cuartiru și lemne de incalditu.

Doritorii de a ocupă statinu acelaș voru avea a-si substerne suplicele loru la subscrisul scaunu protopopescu dovedindu ca suntu absoluti de pedagogia și cantori buni, pâna la terminul preșiptu.

Datu Fenteusu-mare 4 Oct. 1871.

in numele comitetului parochialu

Ioanne Greblea,

(2-3) Prot.

Concursu.

Pentru ocuparea postului de invetiator la scol'a confessionale gr. or. din orasul Alb'a-Iuli'a.

Emolumentele suntu :

1. Léfa fipsa din cas'a bisericei — 160 fl.

v. a. 2 fl. v. a. din lad'a comunei,

b) cuartiru liberu.

Doritorii de a ocupă statinu acelaș voru avea a-si substerne suplicele loru la subscrisul scaunu protopopescu dovedindu ca suntu absoluti de pedagogia și cantori buni, pâna la terminul preșiptu.

Datu Fenteusu-mare 4 Oct. 1871.

in numele comitetului parochialu

Ioanne Greblea,

(2-3) Prot.

Concursu.

Pentru ocuparea postului de invetiator la scol'a confessionale greco-or. din comun'a Cióra, protopresbiteratul Sabesului sa scrie concursu pâna la finea lunei lui Octomvre stilulu vechiu 1871.

Emolumentele suntu 120 fl. v. a. in bani, cortelul

cu gradina și lemne pentru incalditu ; doritorii de a ocupă

mentionat a statinu au a-si tramita cererile provedeute

cu documentele recerute de statutului organicu și legea

școlară provisorie pâna la terminul de susu inspectiunii

școlare districuale respective.

Sabesu 1. Octomvre 1871.

Curatore prim.

Nicolau Górevy,

(3-3)

Adm. ppescu.

Citatiiune edictale.

Maria Spornicu din Cohalmu, carea de mai multu tempu a parasitul cu necredintia pre legiuitorul ei sociu Nicolau Magdunu de releg. gr. cat. totu din Cohalmu, nescindu-se loculu ubicatiunei sele, — se citează prin acestă, că in terminu de unu anu de dile dela datulu scrieriei acestui edictu sa se infacișiedie la subscrisul scaunu protopopescu, căci la din contra și in absențe densei se va pertractă și decide — pre bas'a S.S. canone ale bisericei noastre ort. res. — procesulu divertiale incaminat ușapra-i de barbatulu ei.

Cati'a 19 Augustu 1871.

Scaunulu ppescu gr. orient, alu Cohalmului, că foru matrimoniale.

Nicolau D. Mircea,

(3-3) Adm. ppescu.

„Albin'a“

Institutulu de creditu și de economii.

Terminul pentru subscriserea de actiuni la „Institutulu de creditu și de economii „Albin'a“ se prelungesc prin acestă pâna in 30 Noemvre a. c. n. a. c. cu acelu adaosu, ca alta prelungire nu va mai urma la nici o intemplantare.

Conditionile remanu cele cunoscute.

Sabiul, 15 Octomvre 1871.

Comitetul fundatoriu.

(2-4)

A N U C I U.

Amu onore a face prin acestă cu-noscutu, cumca cancelari'a advocaturei mele, se va află din prim'a Noemvre a. c. incolo, in Cas'a Nr. 327 piati'a cea mare, deasupr'a boltei Misselbacher.

Sabiul, 15 Octomvre 1871.

Victor Sill,

advocatu.

Indreptare. La colect'a publicata in nr. 81 din erore s'a pusu dlu I. Badilescu că colectante, ceea ce e a se indreptă cu : dlu E. L. Angelescu.